

Тож, в історичній поемі В. Северинюка «Україна козацька» в хронологічній послідовності із залученням низки документальних джерел, довідково-біографічних матеріалів, народних пісень, прислів'їв, приказок, приповідок тощо, опоетизовано минувшину України.

Література

1. Галич О. Тяжіння до епопеї: матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні проблеми гуманітаристики: світоглядні пошуки, комунікативні та педагогічні стратегії». Рівне: Київський університет права НАН України, 2017. С. 15–18.
2. Ільницький М. Поетичний літопис Козаччини. *Українська літературна газета*. 2017. № 20 (208). 6 жовтня.
3. Партико З. Козацька «Іліада». *День*. 2015. № 3–4. 16–17 січня.
4. Северинюк В. Україна козацька: історична поема. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 386 с.
5. Сокульський А. Україна козацька: філософія пізнання й естетика історичної поеми Валентина Северинюка. *Держава та регіони: науково-виробничий журнал*. Серія: Гуманітарні науки. 2016. № 3/4 (46–47). С. 62–66.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-262-6-33>

В. РАДЧЕНКО

*Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка*

АМБІВАЛЕНТНІСТЬ ОБРАЗІВ У ГРОМАДЯНСЬКІЙ ЛІРИЦІ ЗБІРКИ «ПАСТУШКА КВІТІВ» Г. ГАЙВОРОНСЬКОЇ

«Пастушка квітів» – це одинадцята збірка, народжена у світ поетесою, членом національної спілки письменників України, Ганною Гайворонською. Її рідна земля – це Луганщина, на ній вона зростала. Ліричну душу авторки формувала задумлива аура лісів, які обгорнули зеленими м'якими обіймами рідне маленьке містечко – Кремінна.

Фундаментальним образом збірки є жінка, учасниця подій, у душі якої дисонує гостре почуття патріотизму і страх за життя синів своєї Батьківщини. Війна на Луганщині повністю змінила життя поетеси, її тексти пронизані болем, сумом, тугою та відчаєм. Г. Гайворонська ставить перед собою гостре риторичне запитання: чи здатна тендітна жінка допомогти своєму народові під час війни, якщо вона не може взяти до рук зброю, не може битись і вбивати?

Головним для поетеси є збереження духовності. Збірку розпочинає поезія з епіграфом Папи Римського Франциска: *«Відкиньте необхідність справляти враження: це безглуздо, бо цінність життя визначається не успіхом і не схваленням інших, а тим, що знаходиться всередині нас»* [1, с. 10]. У тексті лірична героїня доносить реципієнту просту думку: немає значення, які у нас статки чи фізичні особливості, бо *«Усе короткий зойк на цій землі», «Твоє надбання – це духовність на чолі / Й душі скарбниці, що ти візьмеш із собою»* [1, с. 11].

Тексти збірки є амбівалентними: з одного боку Г. Гайворонська хоче звільнити свою землю від загарбників, а з іншого – голосить за синами України і рідною Луганщиною. Молитва поетеси проникає туди, де не здатна дістатися фізична оболонка звичайної людини. Її слова набувають металевої гостроти, кривавлять та плачуть, але борються з ворогом.

Поезія «Пастушка квітів» є реквіємом Луганщині: *«Удар під дих – / І світ навколо плаче. / Зіщулився в траві калачик. / Удар під дих – / це від сліпих – для зрячих»* [1, с. 13]. Друга строфа поезії демонструє «калачик», як метафоричний символ Батьківщини. Цей образ зустрічається у фольклорі та творчості багатьох літераторів, зокрема Володимира Івасюка, Богдана Гури, Романа Іваничука. «Калачики» або мальви є справжніми королевами серед літніх рослин українського степу.

Знаковим у поезії є вислів *«Удар під дих»* – він характеризує значення війни на Донбасі для українського народу. Це важке горе, нещастя, яке доводиться переживати людям Луганщини.

Строфа *«А я лише пастушка квітів»* говорить про безсилля ліричної героїні тексту. Пастушка квітів – це символ тендітності, чистоти, жіночої слабкості; це берегиня українського степу, яка живиться *«сонцем і дощем. / Чистим днем»*. Сонце – це символ

самого життя, життєвої сили та відродження в природі. Дощ, у свою чергу, є протилежним явищем – символом смерті, туги та сліз. У творчості Г. Гайворонської образ дощу зустрічається дуже часто, він є амбівалентним явищем, що, в залежності від контексту поезії, символізує як відродження, так і смерть.

Пастушка квітів тяжіє до «чистого дня» – символу спокою, миру та безгріховності.

Останні три строфи поезії демонструють безсилля фізичної оболонки ліричної героїні твору: *«Не вмію бити й убивати. / Тож б'ють всіх нас / І б'ють мене»* [1, с. 13]. Вона не відокремлює себе від народу, а навпаки – є його частиною, розділяє смуток, страждання та негаразди.

П. Засенко зазначає, що у поетичній творчості Ганни Гайворонської почуття і свідомість рухаються до єдиного начала – від часткового до загального, від зримого до уявного, тобто від зовнішнього сприйняття до внутрішнього осмислення [1, с. 8]. Переживання поетеси за життя українських бійців знайшли своє відображення у поезії *«А соняхи цвіли...»*. Текст присвячено воїнам, яких підступно розстріляли російські найманці «в квітучих соняшниках під Іловайськом».

Експозиція твору зображає мирну картину – цвіт соняхів на полі: *«А соняхи цвіли, як і завжди. / Вертіли голови за сонечком ласкавим. / Ніщо не віщувало їм біди – / Гойдали хвилі радісно-жовтаві»* [1, с. 16]. До образу соняшника зверталися у своїх творах Іван Драч, Олесь Гончар. Соняхи у тексті письменників існують як символ сонця, праці й достатку, сили і добробуту, любові до Батьківщини.

Ідилічна картина розвіюється у зав'язці тексту: *«Та раптом в тишу заміїлись танки – / знамено поля рвали молоде»* [1, с. 16]. Ці строфи метафорично описують російських загарбників, які рвуть «знамено поля», тобто Україну.

Поетеса змальовує жахіття війни: *«І жайвори, підпалені вогнем, / горіли й падали в прострелені лани. / Бродила Смерть з іржавою косою... / І падали... і падали... сини»* [1, с. 17], демонструє не тільки людські страждання, а й муки природи. Війна не оминає ліси та поля, птахів та тварин, вона знищує все, до чого торкається.

Незважаючи на всі жахіття, поетеса продовжує вірити в світле майбутнє: *«Але душа вкраїни молоді / Жовто-блакитну вибирає путь, / Ми соняхи насіємо з тобою / Й вони у мирі знову зацвітуть»* [1, с. 17]. Авторка переконана, що все оновлюється і нові покоління зможуть загоїти рани, які залишає після себе війна. Г. Гайворонська тужить, сумує за воїнами-захисниками: *«Але синів-синочків не вернути. / Голосить Українонька сумна»*, вона молиться за мирне майбутнє Батьківщини: *«Дай, Боже, розірвати тута, / під назвою «загарбницька війна»»* [1, с. 17].

Поезія своєю наповненістю переноситься на багатьох читачів, на тих, хто, здавалося б, далекий від внутрішньої активності. Сила поетичного сприйняття дійсності в тому, що авторка відчуває себе в тісній взаємодії з навколишнім світом, якому нині вороги чинять *«удар під дих»*.

Поетична збірка «Пастушка квітів» захоплює свідомість реципієнта своєю чистотою, оголеністю, відвертістю та безпосередністю. Світлість і мирність образів переплітається та контрастує із трагічністю, негараздами, втратами України у цій жахливій боротьбі із загарбником.

Література

1. Гайворонська Г. Пастушка квітів. Львів : ПП «Видавництво «БОНА», 2017. 128 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-262-6-34>

К. РАХНО

*Національний музей-заповідник
українського гончарства в Опішному*

АРХАЇЧНА КОЗАЦЬКА ЛЕКСЕМА НА ПОЗНАЧЕННЯ СМІХУ У ФОЛЬКЛОРІ НИЖНЬОЇ НАДДНІПРЯНИНИ

Останнім часом у науці спостерігається цікавість до говірок степової України, де зберігаються слов'яно-іранські сепаратні